

SETMANARI HUMORISTICH, POPULAR Y CATALÁ DE BONA MENA

DESLIGAT DE TOT PARTIT POLÍTICH

SORTIRA CADA DIVENDRES

Se trobará en tots los kioscos de la Rambla y demás llocs de venda de periódichs

Encàrrechs y correspondencia: Carrer de Barbarà, núm. 16 bis, entressol porta 1.^a

Número solt, 5 céntims. — Suscripció per un any, 3 pessetas.

SUMARI: Text: La gran diada, per N. — Mosca d' ase. — Ensaig de fraternitat, per R. B. — Una de crespas, per Birolla. — Poblet (poesia), per Angel Guimerá. — Tots los extrems son mals, per Roig de Coradella. — Que 'n serém de rics! per Mall. — ¡Oh! la desamortizació, per Raquitic.

CARTAS VISTAS

— ¡Poble! torna á cremar los convents y veurás asseguradas las conquistas de la llibertat.

— Ja 't veyem herbeta que 't dius merduix! lo que tu vols, manu, es que 't *conquistem* una casa á l' *ensanche* per men-
jarte las castanyas que 'ns vols fer treure del foch.

LA GRAN DIADA

EL 25 de Julio de 1835 era festivo por ser el de Santiago y se trasladó para éste la séptima función de toros en celebridad de los días de la Reina Gobernadora que son el 24. El concurso era numerosísimo y los toros semejantes á los corderos. La mansedumbre de aquellos exasperó á los espectadores: á los gritos, algazara y confusión propia de semejantes espectáculos, siguieron abanicos, sillas, bancos y hasta columnas y barandillas de palcos que fueron arrojados á la plaza. Rota la maroma colocada sobre la contra barrera, se enganchó con un pedazo de ella el último toro, que arrastrado por una turba incalculable de muchachos recorrió varias calles de la ciudad.»

«Entre siete y ocho de la tarde comenzaron varios grupos el motin apedreando las ventanas del convento de Agustinos descalzos, mientras en una de las puertas del de Franciscenos había hacinadas bastantes faginas.»

«Un grupo considerable se presenta frente al convento de Carmelitas descalzos, hazinan faginas de sarmientos, mojan con agua ras las puertas, prende la tea incendiaria y en pocos instantes se propaga el fuego por todos los ángulos del edificio. Circuidos los religiosos por las llamas huyen desprovistos por acá y acullá: quien se arroja por la ventana, quien busca un refugio en el huerto, éste creyendo salvarse se precipita en la hoguera, aquel espira al golpe fatal del puñal homicida y esotro en fin encuentra un compasivo bienhechor á quien ruega postrado le salve la vida, que le saque de entre las garras de la muerte.»

«Consigue el pueblo su primer triunfo, se enorgie y llena de confianza y vá en pos de otra victoria. Vuela la tea abrasadora y el convento de Carmelitas calzados, corre la misma suerte que el primero, al propio tiempo que arden los Dominicos, Trinitarios descalzos y Agustinos calzados. Los moradores de estos dos últimos dispararon algunos tiros á los que les acometieron y los Agustinos se armaron de chuzos para defenderse. Mas esto solo sirvió para irritar más al pueblo que furibundo, negó el cuartel á cuantos encontraba.»

Aixó's llegeix en lo llibre titolat «*Barcelona oprimida por el despotismo ilustrado*», escrit per un miliciano y publicat á Paris dos anys despres de la crema dels convents, de modo que la procedencia no es gens sospitosa.

Los assassinats de l'any 35 van tenir per causa la sacrosanta llibertat.

Los frares eran un entrebar ch per lo progrés, per la llibertat y per la fraternitat dels homes; donchs puñalada á la panxa del frares!

Encara que despres, lo dia 5 d' Agost los liberals van assassinar lo general Basa y van cremar son cadavre perque havia dit: *O el pueblo ó yo*, no s' en ha de fer cap cas perque 'n Sagasta ja 'ns aconsola ab la seva sentència: «Los excesos de la libertad con la libertad se curan.»

Tampoch ningú te d' alarmarse perque lo dia 4 de Janer de 1836 asallés lo poble liberal la Ciutadela, las Dresanas y las torres de Canaletas per assassinar, arrossegar y tirar al foch unas cuantas dotzenes de presoners indefensos, sens contemplació á las donas embrassadas ni á veils ni á criaturas. Que hi fa que despres s' endugués á la forsa tres pobres ferits de l' Hospital militar per sacrificarlos en camisa en mitj del carrer. Es menester que se sapiga que tota aquella carnota trinchada ó cremada era carnota reaccionaria.

Y si despres en altres bullangas van deixar los ossos alguns pacífichs vehins de Barcelona, no s' hi enfondin; es qu' eran madús.

¡Ves que 'ls hauria costat á tots aquells sectaris del absolutisme lo tornarse liberals.

La crema dels convents va sé un gran adelant y si no 'm volen creurer, llegeixin los *Diluvios* d' aquesta semana y s' en convencerán.

Avuy per avuy, gracias á la matansa dels caps pelats, vivim ben tips, tranquils y felissos, com may podia somiar la generació que s' enternia al sentir tocar la música del himno de Riego.

Avuy tenim llibertats, una Constitució, lo Sufragi y 'l Jurat.

Gracias á las logias masónicas y á las escuelas laicas, ha desaparecut l' ignorancia y la superstició. Ningú vol lo que no es seu, tothom viu respectant las lleys y los empleats del Govern son gent honrada y laboriosa.

Es á dir, qu' estem d' alló mes bé. Veritat que d' en quant, enquant, cau algun confit com aquell del Liceo y lo del carrer dels Cambis, pero aixó..... no ho fassin correr..... es cosa dels capellans.

Ara 'l Govern, ab una lley, ho acabarà en quatre dias aixó del anarquistas y las bombas. ¿Sabeu com? Dochs seguint la recepta d' en Sagasta. Donant mes llibertat.

Pero tornem als frares.

Si alguna vegada senten á dir qu' en los convents y monastirs, durant molts sigles, va tenir lo saber y la caritat son hostatge natural; que aquells llocs de santitat eran guia de la ciencia, llum de l' historia y esplendor de la literatura y las bellas-arts essent també exemple de virtuts cristianas..... no 'n creguin res.

Alló de que 'ls frares además de resar se dedicavan al treball y al estudi, feyan caritats, vestian pobrement, mortificavan lo cos y practicavan l' humilitat, tot es una mentida.

Qui ho fa tot aixó son los polítichs liberals, los hereus y sucesors dels francmasons y carbonaris de l' any 35; aquestos son los que estudián la millor manera d' enganyar als tontos, los que viuen pobrement en palaus y residencias de lujo, los que 'ns fan la caritat d' apujarnos los imports y embargarnos las fincas ó 'ls mobles, los que tenen l' humilitat de dirigir periódichs, que deixan-bons mils duros de ganancia, per donar al publich *enllustrat* las ideas boy fetas, com los bunyols del tio Nel-lo.

Qui practica tals virtuts son los cacichs polítichs, los fabricadors d' eleccions, los culs de cassino, los influyents de la Casa gran, la gent dels tres punts y del compás obert, los contratistas del Govern y dels Municipis, los pancha contentas de las redaccions dels diaris populars, en una paraula, tota l' aixam liberalasca.

Si algún dia la reacció volia resusitar la tiranía y 'l despotisme per tornar als ominosos temps en que no era permès lo blasfemar de Deu, lo viure sens religió ni fèr, l' escarnir al poble y enganyarlo, lo ferse rich á espatillas del comú, lo tirar bombas á las profesons y altres conquistas del modern progrés, allavors nos aliriam com un sol home per reivindicar de nou la gran camama dels vividors d' aquest y 'l passat fi de sigle: *Liberté, Egalité, Fraternité ou la mort*.

N.

MOSCA D' ASE

La *Esquella* d' en Roca y Roca publica la setmana passada un dibuig alusiu á lo aniversari que tots los panxa-contentas celebran.

Lo dibuig representa un frare y á sota recorda al piados lector la fetxa célebre del dia de Sant Jaume en que una colla de senyors d' avuy, una colla de conservadors d' are que allavors no tenian encare possibles per exercir de personas prudentes feren d' *anarquistas* contra una classe, igual, exactament igual que 'ls anarquistas d' avuy, molts d' ells conservadors y gent d' ordre del porvenir, fan del ofici contra una altre classe.

La guerra fou la mateixa é igual que 'n Roca y Roca la commemora are. També conmemoraran los Roca y Roca del porvenir las hecatombes del Liceo y dels Cambis Nous.

Lo de ser la teya incendiaria ó 'l punyal á ser las bombas es cosa accidental, es diferencia de táctica.

Ilavors s' assassiná al engrós, se cremá al engrós igual, exactament igual que are.

Y's destruiren los convents y 'ls monastirs, y las fincas dels frares passaren á mans d' altres.

Y 'l poble trová sols una diferencia, l' interés á que 's dexava 'l diner del dos ó 'l tres per cent pujá al sis ó 'l set adelantat; las fincas cambiaren d' amo; als frares los substituiren certs senyors mes grassos, certs senyors fets de nou.

Los monastirs antichs se destruiren y las salas velias, plenas d' antichs tresors d' art, se decoraren d' un art de rich sobrevingut, d' una riquesa de parvenú. Y 'l poble 'l conegué aviat lo tracte d' aquesta mena de richs.

Y 'l ensaig que havia fet cremant convents li servi aviat pera cremar fábricas y preparar bombas y ferla guerra als nous amos mes tirans que 'ls altres, menes senyors, mes menestrals y autocratas y déspotas com tots los encastellats.

Los Roca y Roca d' uns quans anys á venir haurán deferne un altre de ninot commemoratiu: un rich jueu saltant á micas desfet per una bomba.

Queaxó será lologich y no lo que fa are 'l conservador y manso 'n diversos graus segons los dias de la setmana en *La Esquella*, la *Campana* y la *Vanguardia*.

ENSAIG DE FRATERNITAT

UNA senyora coneguda meva, que no fa gaire mori, me contá lo que jo are vos contaré, si be que hi mancará l' impressió del qui ho ha vist.

La nit de Sant Jaume del any 1835, feya una

calór forta, d' aquella xafajosa, enganxadissa, tan nostra, prou que la coneixem los barcelonins; la senyora, dihemli Mercé, que vivia en un primer pis del carrer de San Pere mes baix, un casal antigot prop de l' Ajuda, s' havia ja ficat al llit feya estona, mes la calor l' en-habia treia, obrint lo balcó del carrer pera refrescarse un xich: ¡Y are ques aixó! Pel cantó de Santa Caterina s' hi veu una gran resplandor y de tant en tant passen escamots d' homens tots blanchs, mitja armats, bruts y ab unas fatxas esgarrafos; un d' aqueixos escamots s' aturá allí mateix, ella s' fica á dins tement res de bó, un senyor que veu d' hont ha surtit s' hi atura, los diu quatre coses en veu baixa y torna á fondrers. La senyora Mercé ajusta 'l balcó y s' queda darrera 'ls vidres; lo cor li batejava fort, aquella gentota allí aturada no li feya gens de goig; entre tant la resplandor anava creixent tenyintlos á tots de vermell; semblavan dimonis de débó: una trompada forta que donaren á la porta del devant per poch la desmaya; era á cal tabarné (1) passada una estona altre trompada mes forta, tant, que feu rebrunyar los vidres ahont hi tenia axafat lo nas donya Mercé, que estigué molt temptada ab aquest nou espant de tencar los finestrons y anará encendre 'ls ciris á San Antoni, pero la taffereria pogué mes que la por. Al cap de poch rrrraaach..... s' obra un pam de porta y treu 'l nas lo taberné, groch com una cera.

—Que redimontri voleu á n' aquestas horas?

—No venim pas per ví si no per carn.

—Donchs vos habeu errat, que la carniceria es mes avall.

—De la carn, per que venim, non 'hi trovariam.

—A n' aquí menos, companys, baja bona nit.

—Be, prou broma enteneu? y pel comte que vos te femne vía: vos teniu amagat un d' aquells porchs d' aquí, de Santa Caterina, amb aixó, trayeu lo tot seguit, atrement lo treurem nosaltres mateixos y..... creyeunos val mes que á n' aixó no hi arrivem.

—Vos han enganyat, no tinch ningú.

—Es inútil, ho sabem de cert.

—Be; ja diré la veritat; al qui tinch amagat no ho es encare de frare, si be 'n va vestit, es novici, es un noy de disset anys, la meva dona 'l criá, es un bon noy, baja molt bó, may ha fet mal á ningú, ella s' morirá si li feu cap traydoria.....

—Acabem d' un cop lo baixeu ó entrem.

—No entreu ja 'l faré baixar.

Passats quatre ó cinch minuts s' obra mes la porta, los de fora se separan un xich fent rodona y apareix al llindar un jovenet vestit de frare dominich, ros y maco com un angel, surt al carrer, tancantse la porta de la botiga, y, de cop tots á la una clouent la rodona abrahamantse aquellas feras sobre aquell infelís noy que no havia fet altre mal que l' encomenarse á Deu un xich mes qu' ells. Passat mitg minut quant s' hi hagueren ben rabejat se n' entornaren cap á Santa Caterina.

Altre volta la quietut, la calor y la resplandor; ab lo cap dalt la cera y los brassos estesos jeya l' anyell sacrificat, en un llit de sang, tot foradat de punyaladas. Sens saber com, ni d' ahont torna á sortir aquell senyor negre; s' acosta al cadavre, li dona una puntada de peu y s' en vá carrer amunt tot fregantse las mans de gust.

Despres de contarmho donya Mercé, recordo que s' aixugá tres ó quatre llagrimas y suspirant afegí: Creume aquells asesins me feren molta rabia empro me 'n va fert molta, molta mes aquell senyor negre.

R. B.

UNA DE CRESPA

ETÁQUI qu' una vegada era un pobre atunador, que en un portal d' un carrer de no gaire passada, tenia establerta sa botiga.

Un betllador de mala mort, un tamboret fet d' aprofitaduras d' una cadira deixada per inútil y un parell de sabatas atrotinadas penjadas d' un clau á menera d' anunci, que com deya un, semblava que vulguessen dir «aquí s' estropella calsat», componían tot lo parament del pobre Mingo, era un bon subgete pro mitj liró á causa sens dupte de las repetidas visitas que feya á la vehina taberna, d' ahont ne sortia fet una sopa, fent mil eses y tota mena de rasgos de caligrafia. Y gracias que tingués esma d' arribar á casa per dormir la mona. ¡Quantas vegadas la dormia ajassat sobre l' acera! ¡Quantas vegadas per fugir de compromisos lo mateix taberner, despres del toch d' oració caritativament lo treya de la botiga com un fardo y el deixava en qualsevol recó delicarrer.

(1) Aquesta taberna encare existeix avuy en dia tal co n' era allavors.

Una nit que l'havia agafada de confiança, dormia y roncava estirat com un tronch sobre las llosas d'un solitari carreró.

Uns estudiants, qui ab gran gatzara se n'anavan á retiro, hi toparen pero desseguit veieren de qui's tractava—¡Es el Mingo! es el Mingo!—Qui no coneixia á 'n'l Mingo?—Posemlo sota la aixeta de la font.—Deya l'un?—Deixemlo en camisol. Deya l'altre. Tots y deyan la seva. Un d'ells que tot serio estava contemplant al pobre borratxo digué de promte—¡Noys quina idea! espereume y no l'inquieteu. Y camina que caminarás s'envá al convent dels pares Franciscans, y nang-nang no va parar de trucar fins que alarmat lo frare porter, boy fregantse 'ls ulls, sorti á la reixeta per veure que era aquell escandol.—Germá porter s'acava de morir un *difunt*, vehí del convent, fassins la caritat d'un habit per amortallar-lo pagant lo que siga. Lo germá porter ab la sollicitut y ganas de servir al próxim que carecterisava als frares aná á demanar al superior l'habit y l'entregá al estudiant, que lo rebé ab grans mostrás d'agrahiment. Arrivá lo axalabrat estudiant ahont eran sos companys y tot esplicantlos la seva idea, posan l'habit á 'n'l pobre Mingo y axis vestit l'agafan tots plegats y se l'emmenen cap á un convent de Pares Capuchins de la mateixa població. Truca que trucarás fins que surt lo porter preguntant que se 'ls oferia tant á deshora. Los pillets dels estudiants tot fent lo paperot li digueren que habent trovat un frare al mitg del carrer boy adormit, los hi portavan pera que 'n fessin lo que creguessin convenient. Lo pobre llech abmirat, no sabia ls que li pasava, per fi determiná d'avisar al Pare Guardiá per que resolgués. Al sortir aquet y veurer aquell cuadro, s'affigi en gran manera y alabá mol la conducta dels estudiants, los hi doná moltes gracias per la obra de caritat que havian fet evitant un escandol y disposá que pugessin al pobre Mingo á una celda deshabitada y que al endamá tot ho arreglaria.

A punta de día lo P. Guardiá y dos pares més entraren á la celda del pobre home, que encara dormia, aquell lo despertá dihenli.—Infelis, desgraciat germá, que haveu fet! aixís honreu lo sant habit del nostre gloriós P. Sant Francesch; per l'habit veig que sou del convent de Franciscans d'aqueixa població ¡quin disgust pel vostre superior! responeu, qui sou.

Lo pobre home ab los ulls oberts com unas taronjas escoltava al P. Guardiá mirava las parets, al sostre, als religiosos á si mateix y no podia tornar de son assombro; per fi rompé 'l silenci, y ab veu tímida y compungida, digué:

—Fassinme un favor: mirin si á tal carrer, á tal portalada hi trovan un atacunadó que's diu Mingo, si li trovan.... si li veuhen.... ¡no sé qui soch!

BIROLLA.

POBLET

Poesia d' En Angel Guimerá, copiada del llibre de sas poesias.

A la primera embranzida
salta pany y forrellat;
á la segona las portas
esclatan balandrejant.
Y com cap de torrentada,
fins la mesa del altar
rebuig de vilas y pobles
á tomballons se n'ha entrat,
calada la barretina
y en la boca 'l renegar,
com si fos á la taberna
fent la morra ab Satanás.

Guaytava 'l sol á la iglesia
abocat á un finestral:
per no véurels, abans d'hora
sota terra s'ha amagat.
Fügen las aus pe 'l cimborí
rebotent d'assí d'allá;
sants y santas com si enerra
se fessen per los altars;
y 'l guerrer palpés las armas;
y á sos peus grunyís lo cá;
y en la creu 'l Fill del Home
lós ulls obrís admirat.

Ja s'estén com taca d'oli
l'escamot de condempnats.
Uns sermonan desde 'l claustre,
uns altres pican de mans;
ensá ab coblas bordalleras
cantan absoltas y salms;
van las donas per las celdas
corrent darrera 'ls bergants;
mes enllá bat una porta;
assí una llantia ha tombat;
y com bojas las campanas
barrejan festas y planys.

Un baylet á cops de pedra
las imatjes va escapant;
las donas espitregadas
hi paran lo devantal.
Ab los caps jugan á botxas;
quan topan quín espurnar!
lo bolitx es, ay, la testa
d'un Jesús agonisant!
De tihons y de feixinas
las tronas han curullat:
que la nit los cau assobre...
Ja 'l foch s'emparra cap dalt.

Quin burgit! Las duas atxas
s'escabellan sota 'ls archs
y s'atufan y s'cargolan
sobre 'ls murs llengotejan!
Ja una colla s'arreprega
vora 'ls sepulcres reals:
ja l'un hi arramba l'espátlla;
tres ó quatre ja son dalt.
Per las voltas ja ressonan
los cops d'escodas y malls;
ja s'esquerdan las llonsanas;
ja rellican dalt á baix.

Rey en Pere, Deu te valga:
per quán desas lo punyal?...
Ja han tret á feix sas despullas
adintre manyoch de draps:
los ossos com joch de bitllas
topan damunt del llosat.
En Ferrán lo d'Antequera,
ara ets franch del vectigall...
En llá va la carcanada,
sembla un gaviot que's desfá;
y dalmática y corona,
tot florit y rovellat.

Va pe 'ls ayres Joana Enríquez
toca y mantell volejant;
sas urpas encara estrenyen
un san Crist malaguanyat:
per terra 'l cap s'esgarria
botent ab so de cascall.
Damunt lo cos de la reyna
al trist Cárles han llensat.
Los que 'n vida s'aborrian
ara en mort s'han d'abrassar;
y ay que pe 's sigles del sigles
las cendras barrejarán.

No toqueu al rey en Jaume,
que la terra s'entrará!
Per l'esboranch del sepulcre
passan com furas las mans:
la primera que 'l tocava
ab la espasa's va tallar.
Per lo cap ve que l'estiran;
ja segueix tot enrampat:
vestit ab l'habit de monjo,
los cabells rossos penjant,
la destra sobre l'espasa,
los ulls oberts y emboyrats.

Ja l'arramban á un sepulcre,
los brassos penjim penjim:
de gayrell com l'arrambaren
á tots passa de dos pams.
Las flamas damunt son rostre
se mohuen vermellejant,
com si adintre de sas venas
tornés á corre la sanch.
Rey en Jaume, ¿cóm no cridas
la teva rassa al costat?...
La rassa del rey en Jaume
balla en torn dantse las mans!

Una dona escabellada
á pes de brassos l'ha alsat:
cap á las celdas se'n puja;
darrera tots se'n hí van:
ja li cau á mitja escala;
ja altra dona l'ha aixecat:
fins al cos lo rey en Jaume
torna á eixir sobre dels caps.
Tots portán brandons y ciris,
y s'acostan y se'n van
pe 'ls corredors y las celdas
escarnint los cants sagrats.

La mómia del Rey en Jaume
ja acostan á un finestral.
Poble, á qui vols, ja bramulan,
á Jesús ó á Barrabás?
Los vidres saltan á trossos;
la finestra dona al camp.
La nit qu'hermosa y serena!...
l'ayre qué dols y embaumat!...
la lluna alsantse tranquila
daura montanyas y plans;
se sent belar una ovella;
un rossinyol ha cantat.

Es la terra catalana
que 'l gran rey va trepitjar:

es l'ayre que 'l pit li omplia
dels Pirineus y 'l Montsant:
es la lluna que brillava
sobre 'l armeig dels alarbs!
La mómia del rey en Jaume
fins sembla que s'ha dressat,
com si per dalt de las cimas
volgués veure més enllá!...
La colla canta que canta:
l'incendi enerra's fa gran.

Un que frech al Rey se troba
tot de cop s'ha esborronat,
que ha sentit calor estranya
caure assobre de sas mans.
Fins al rey los ulls aixeca:
fret d'espant ja 'ls ha baixat!
Ja 'ls hi ha dit als de la vora;
la nova corre com llamp;
ja s'apagan las canturias;
ja s'apartan esglayats.
La mómia del rey en Jaume
fil á fil está plorant!

Per las escalas s'abocan
com á corps esperitats;
saltan los ciris enerra
per los grahons fumejant.
En lo temple ni s'aturan;
passan d'un bot lo portal:
á tomballons com vingueren,
á tomballons se'n han 'nat.
Quan son lluny, giran la cara:
roig per l'incendi es l'espay;
y 'l rey sempre á la finestra
avansa 'l cos encisat.

Deu de justicia, feu vostre
mon prech y 'ls de mos germans!
Que tingan fam, y en sa boca
lo pa y tot se 'ls torni fanch:
que tingan set, y s'aixuguin
fontes y rius al seu devant:
que tingan fret, y sas robas
se 'ls hi tornin mar de flam;
que tingan son, y s'ajuguin
sobre escorsons babejants!...
Mes ay, que demá felissos
y riallers tornarán!

TOTS LOS EXTREMS SON MALS

MONÓLECH SOBRE LA CREMA

Jo so un republicá d'ordre: no m'agradan estremositats. A mi en Contreras may me va ser simpátich: primerament perque era massa gros; no feya per republicá ¡Tinch observat que 'ls homens tot lo que guanyan de panxa ho perden de idea republicana; l'exemple 'l tenim ab en Castelar y en Roca y Roca. Segonament no m'agrada en Contreras perqué per culpa d'ell han quedat esmotxadas tatas las cantonadas del Ensanche.

Fou tanta la por que agafá lo govern republicá als cantóns desde 'l de Cartagena, que maná la supresió de tots los que figuravan en lo primer plano d'en Baxeras.

Altrement, sí; jo so un republicá, pero d'ordre; protesto dels cantonals y dels atachs de Sarriá y de Gracia; no vull aquestas hecatombas de bestias humanas.

Axó no vol dir que quan convinga una garrotada, no siga jo partidari de que's donga. La proba es que jo celebros com lo primer la crema dels convents.

Alló va ser en primer lloch un acte de justicia, y en según lloch, la salvació de la Hisenda espanyola y de la bossa dels contribuyents.

Vostés no ho han vist y axis es que no se'n poden fer carrech: figúrintse que demá's llevan y y lo primer que 'ls diuen es:—¿que no ho sabeu?—Donchs lo Liceo s'ha tornat un convent de frares! La Plassa Real, un claustro Lo mercat de Santa Catarina una iglesia.—Figurinse vostés lo que axó representaria! De moment la mort de la Opera: tots aquells pobres tramoyistes, aquells cantants que s'esgargamellan cada nit de funció per fernos sentir en Wagner, tots aquells acomodadors.... en fi, tota la gentada que hi treballa, ja 'ls tenen vostés reduhíts á la miseria. La Plassa Real á terra! Ja tenen vostés totas la criaturas que no cabrian al Passeig de Gracia, morintse d'anyorament y de falta d'exercissi. Y la gent de poca renda, vostés la trovarian xopa al hivern per falta d'un xopluch y assecada al istiu, per falta d'unas voltas com aquellas, que 'sol per mes forsa que tingui may ha pogut penetrarlas. Jo ja veig mitg Barcelona antiga, cayent sens esma pel moll y per la Rambla, no més al sentir la noticia!

Ja no hi ha que dir que succehiria si desaparegués lo mercat de Santa Catarina per fer puesto a una iglesia ¡Adeussiau turons! ay! adeussiau gent honrada que hi aneu a comprar y vendral! S' ha acabat lo mercat! s' ha acabat lo negoci! s' ha acabat l' industrial! s' acabat la vida! y tot perquè? perquè uns senyors que 's diuen frares, sense consideració a ningú, volen ferhi una iglesia!

Donchs ve, si tot aixó anés a succehir y us diguessin: ja vegeu la desgracia que va a caure sobre Barcelona, se pot aturar sols fent la creu a un parell ó tres de dotsenas de frares ¿voleu que s' aturi?—Què respondriau?

Es clar que respondriau com jo.—Donchs, si no hi ha més remey, que se 'ls fassi la creu!

Axó es lo que va succehir al peu de la lletra però al revés: m' explicaré. A Barcelona no hi havia Liceo, no hi havia Plassa Real, ni hi havia mercat de Santa Catarina, perquè los frares ho tenian tot axó ocupat als seus convents; de aquí que ni los cantants, ni los tramoyistes ni 'ls acomodadors del Liceo poguessin viure; d' aquí que las criatures, a més a més a las horas, que no hi havia 'l Passeig de Gracia, se morissen com formigas: los mancava la Plassa Real! d' aquí que 'ls venedors y venedoras de Santa Catarina no existissin y per lo tant no tinguessin vida: los mancava lo mercat! Matar los frares, cremar los convents y al cap de quatre dias ja teniu salvada Barcelona, la mort de uns pochs va reportar la salvació de tots: fou, donchs, un acte de justicia.

En quant a ser la salvació de la Hisenda espanyola: no crech que hi haja qui ho dupti; basta dir que a las horas los neos se 'n burlavan de la penuria de la Hisenda motejant al Ministre ab lo nom de *Ministre de ex-Hacienda*, lo cual vol dir que no n' hi havia; mes desde llavors, robanthi tothom qui mes pot, segons diuen, encara queda Hisenda per tots los Ministres que puga fer en Cánovas.

Lo de la bossa dels contribuyents, se veu, perquè ara tothom paga més contribució que alas horas, lo cual vol dir que tothom te més cuartos.

Ademés de que jo puch porlar per experencia. Jo estava arruinat de resultas de un mal negoci; lo Govern, *pera protegir als pobres*, dexava vendre 'ls convents a cap ó creu, com que no li costavan res; jo vaig comprarne un per quatre cuartos y avuy me produheix renda per viure jo y la familia!

De vegades algún fanátich m' ha volgut fer por ab que a ningú han fet profit los bens dels irares: ab axó no m' hi fico! Potser no han sapigut administrarho! Jo 'n sé un xich, per mes que mal m' está 'l dirho. Comenso per no escoltar per res als pagesos, que si un se 'ls hagués d' escoltar no li dexarian portar camisa; los meus comptes son aquets: tant de arrendament al any, donchs: paga y discorra!

Axó no vol dir que no 'ls ajudi si ho necessitan: l' any passat la masovera va tenir al seu home tres mesos malalt y va baxar a Barcelona a explicarho. Jo tinch un cor que no puch sentir cap pena; me vaig ficar la mà a la butxaca y le vaig donar mitg duro.

A veure si ho haurian fet los frares!

ROIG DE CORADELLA

¡QUE 'N SEREM DE RICHES!

Oy que si, sense frares? Francament a Espanya habian tingut uuas preocupacions que 'ns feyan anar malament. No mes varem arribar a esser amos de mitja Europa y de mitja América.

¿Y perquè no de l' altre mitja? Per altre cantó que 'n habian de fer de dos mitjas despariadas? Pero deixinse de romansos. Lo cert es que ha principis d' aquet sigle no anavan prou bé y com arreglarho?

Alguns varen dir ¡fora 'ls frares! y com poch ó molt, alguna cosa habian guanyat, ve Madrit y mana que lo que tenian los frares siga tot del Estat.

¡D' aixó 'n dich jo homes de pesquis! Ab lo que deixin los frares serem riches. Perqué es lo que tothom deya: aquesta gent d' administrar no 'n sab. Aixís que cuidi dels bens de l' Iglesia l' Estat ó l' qui 'ls hi compri, donarán lo doble, lo triple ¡qué se jo lo que donarán!

Encara hi havia ignocens que preguntavan y la sopa dels pobres ahont la repartiran? ¡Com si tinguessin de quedarne de pobres, a Espanya, trayen los frares!

Ademés; avans pagavan deumes, de cada deu cuarteras de grá ó cargas de vi, s' en pagava una; y l' Estat va dir: no sigueu tontos, ja m' en cuidaré jo de mantenir lo cost de la administració eclesiástica; no pagueu deumes, no mes paguéme a mi la contribució y fora mal-de-caps.

Era molt carregós haber de darne hù de cada deu que 's cullia; ara, en cambi, no més se paga lo valor de dos ó tres per cada deu que 's culliria, si las anyadas fosin bonas. Es veritat que ab aixó de la filoxera no 's fá prou pels gastos, pero pitjor fora que tinguessin d' arrencar los ceps y buscar las filoxeras per darne de cada deu una.

Ja té l' Estat los bens dels frares, a vendrels. Qué 'n va saber d' adinerarlos! Hi hagué finca venuda per una pesseta columnaria y d' algú se jo que feya 'l preu de compra ab la primera cullita ¡mireu si 'n va treure partit! ¡d' aixó s' en diu bona administració!

Es dir que alló era un riu. Qui no 's va fer rich fou per escrupulós, per que no li fan goig las cosas dels sítres; perquè ¡quants en pochs dias se varen posar l' esquena dreta!

¡Mirin quinas falornias! N' hi ha que diuen que 'ls bens dels frares son com un vomitiu que primer se queda al ventrell y després fa treure 'l dinar y tot. ¡Com si no fos tant de plata una pesseta guanyada com una altra afanada! ¡Ey! la veritat; n' hi vist molta de gent que 'ls bens mal adquirits no 'ls han fet bon profit.

Pero fora d' aixó; tots 's haabaratit. Ja ho deyan molts: com que tants convents de frares no menjan carn en tot l' any, lo peix va car com foch; treyem los frares y menjarem peix bó y barato.

Tal fet, tal dit.

Figureuvos que alguns dias (no sempre era tant car) lo llús se pagava ja cinch rals la carnicera! es dir que 'ls pobres se 'l miravan de lluny. Ara es un gust, molts dias pot comprarse a tres pessetas tersa.

¿Y 'ls llibres? Tal n' hi havia que 'l guardavan com una reliquia en las bibliotecas y no l' haurian donat per res, y ara tal volta lo trobareu al encán.

¿Y obras d' art? Las posavan tant altas ó las clavaban tant fortas, que ningú psdia arribarhi; ara en trobareu en quansavol museu extranger....

Si senyor: desde que no ya frares, Espanya es rica. Sinó preguntehó a n' els Ministres d' Hisenda que no saben que fer dels diners; que han d' apuntalar.... lo que estiga a punt de caure.

Ara 's diu que a Cadiz ha mort gent de fam. Es cosa que no s' explica, porque podent cridar ¡viva la llibertat! ningú se sent desmayat de ventrell.

Fins n' hi ha que anyoran las sopas dels convents. Alló si que debilitava, l' haber d' anar fins al convent a buscarla; pero ara, es mes saludable pagar contribucions: lo cobrador ve a casa, si no s' en descuida, y encara, si no 's voleu embrutar las mans tocant cuartos, ell mateix se cuidarà de cobrarsho venent la finca. Tot corre com una seda.

Vaja: alló de degollar als frares, no fá prou fi; pero després de fet... quant no tenia remey la cosa... ¿que menos voliau que fes l' Estat que quedarse ab los seus bens?...

Per aixó ja resulta una mica forta la cosa! perquè li es molt facil al Estat dioldrer una societat rica y quedarse ab las riquezas: si 'ls assessins sapiguessin qu' ells habian d' esser los hereus del mort....

MALL.

¡Oh! la desamortizació

BAJA jo no sé per que en lo mon encara hi té d' haber tanta llana. Sembla mentida que després de sexanta anys que fá d' alló de la desamortizació estiguem tan atrassats. Ans, que los bens estavan en mans mortas se compren que adalantessim a pas de tortuga pero ara que respirém l' ayre de la llibertat no puch entendre perquè habem de fer com los cranchs.

—¡Qui li ha dit que no adelantém! Are si que 'm farà riure. Com se coneix que la vellesa li ha agyalit lo cervell que no té memoria.

—Oy, y 'ls adelantos que fem. Quan jo era nen la majoria d' homes dels poblets hon hi havia convents savian llegir y escriure. Y are res, res, ressegueix pobles petits y aveure quinas escolas trovaras.

—Es que 'ls pobles segons la lley han de tenir escolas publicas.

—Y tan publicas com son en molts d' ells que fins s' han fet del domini de las teranyinas y las ratas hi campejan rosegant la nómina del mestre que ha mort de fam ans de poderla firmar.

—Veurá que 'ls pobles fassin bajanadas la lley de la desamortizació no 'n te la culpa.

Ningú pedrá negar los adelantos que ha reportat a Barcelona.

—Ah.... ah.... ah....

—No rigui, no.

—No tinch de riure.

—Es que la rahó es ben clara.

—Si, homo, si. Tan clara com la aygua de las clavagueras.

—Vegi sinó quina diferencia hi ha d' un convent com lo de Santa Catarina ó una plassa mercat. ¿Que es lo que te mes utilitat?

—Si, noy, si: tens rahó. Lo convent de Santa Catarina jo 'm recordo que era una joya artistica y com que enlayrava tan l' esperit sa esbeltes, en la ordre manant la enderroquessin se deya que en son lloch s' hi construiria una pintoresca plassa y la construiren tan pintoresca que.... baja es precis taparse 'ls ulls y 'l uas para no caure en basca al passarhi.

—Pero, home, y la fonda del Orient. Quingó no hi fa en la Rambla y quina utilitat no presta. ¿Es tot hù un convent de frares ó una fonda ahont a tota hora del día se hi troba taula parada?

—Veritat, gran es la diferencia. No es tot hu menjar bou a la doba, carn rustida y bons pullastres ó arreplegar un plat de sopa.

La diferencia consisteix tan sols en que avans donavan menjar de franch y are 'l donan pagant.

—Y 'l Liceo, aquest teatro de fama universal.

—Oh 'l Liceo, sobre tot lo Liceo. Una iglesia convertida en teatro. Gran progrés de la masoneria lograr que certa gent que passa per parda los aguanti la capa essent coaparticipes d' un sacrilegi constant. Y aquell balconet ab butacas vermellas que tan repatatxats se hi estan certs senyors que are l' istiu se venten y prenen refrescos mirant la Rambla y al invera apropiat del foch s' escalfen bevent bon café y passant lo dia....

—Quina diferencia ni há. Oh el progrés.

—Per axó et deya que feyam com los cranchs. Mira de la desamortizació se 'n aprofitaren quatre senyorots que atiavan contra 'ls frares al poble pera ferse riches a las sevas costellas. Com mensaren pera pulir lo de la iglesia y acabaren per los bens comunals. Ja veus en que s' han convertit todas las obras bonas que ells arrebastaren.

Despullaren al treballador y han creat una trágala constant a la pobresa.

RAQUITICH.

CORRESPONDENCIA

La contestaré la setmana vinent.

Imp. F. SANCHEZ, Arch Teatre, 16, primer.—Teléfono 1.190.—Barcelona.